

Зібране різноманіття з одного боку відображало сортимент, сформований в умовах даного регіону і пристосований до них, а з другого боку послужило основою для створення у подальшому нових кращих сортів. Зокрема, добором з сорту озимої пшениці Горконкур, імовірно французького походження, на Харківській селекційній станції було створено сорт Феругінеум 1239, який і досі є еталоном зимостійкості. Індивідуальним добором з сорту Високолитовська створено сорт Еритроспермум 917, з Сандомірки – Юр'ївка. З сорту Банатка на Миронівській дослідній станції одержано сорт Українка, який був широко поширеним тривалий час. Сорт жита озимого Петкуське дало початок сорту Петкуське 950, а далі – Харківське 194. З сорту дворядного ячменю Ганна виведено сорт Нутанс 8/71.

У подальшому зібрані зразки, а також сорти, створені на їх основі, увійшли до колекцій Харківської обласної сільськогосподарської дослідної станції та її спадкоємних установ, з яких формувався Національний генбанк рослин України.

ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ СЕЛЕКЦІЇ ЛЮЦЕРНИ В ІНСТИТУТІ ЗРОШУВАНОВОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА НААН

Тищенко О.Д.

Інститут зрошуваного землеробства НААН (м. Херсон)

Люцерні у кормовиробництві належить провідна роль, з огляду на її величезні потенційні можливості як культури, що не має собі рівних за поживністю кормової продукції. Але значення люцерни не обмежується тільки її кормовими перевагами, вона незамінний попередник усіх культур сівозміни. Крім того, люцерна сприяє зниженню рівня ґрунтових вод, що попереджує вторинне засолення.

У колишньому Українському НДІ бавовництва, реорганізованому опісля в Український НДІ зрошуваного землеробства, селекція люцерни розпочата у 1946 р. Вона була спрямована на виведення посухостійких сортів для суходільних посівів. Селекціонери створили сорт Херсонська 1, який був районований у 1956 р. Однак біологічні особливості цього сорту не дозволяли максимально використовувати сприятливі умови, що створювались штучним зрошенням.

З 1960 р. селекціонери розпочали роботу зі створення сортів люцерни інтенсивного типу для умов зрошення в різних напрямках:

- виведення сортів, що поєднують високу насінневу (6–9 ц/га) та кормову (700–800 ц/га) продуктивність. Створено сорти Надіжда, Сінська;
- для використання у спеціальних рисових сівозмінах створено сорт Херсонська 9, стійкий до затоплення у рисових чеках;
- враховуючі потреби тваринництва у таких видах кормів як трав'яна мука, гранули і т.п., вперше в Україні з 1974 р. була розпочата селекція на стійкість до скошування в ранні фази розвитку, коли кормова маса люцерни

характеризується найбільш високим вмістом протеїну та інших поживних речовин. У результаті виведено та занесено до Реєстру сортів України сорт Вавіловка 2.

Починаючи з середини вісімдесятих років минулого століття розвивається якісно новий етап у селекційній роботі з люцерною. Зусилля селекціонерів інституту зрошуваного землеробства спрямовані на створення сортів люцерни з могутньою кореневою системою, підвищеною азотфіксуючою здатністю. Цей напрям набуває особливої актуальності на сучасному етапі при глобальній деградації гумусу і ґрунтів з відсутністю можливостей застосування хіміко-технічних ресурсів у повному обсязі. Максимальне використання біологічної азотфіксації за рахунок створення та впровадження нових сортів – один з економічних, екологічно чистих шляхів вирішення проблеми родючості ґрунтів.

Створені та впроваджуються у виробництво високопродуктивні сорти Унітро, Веселка, Серафіма з урожайністю насіння 6–8 ц/га, сухої речовини 150–160 ц/га, які здатні накопичувати у ґрунті 2,41–2,45 ц/га біологічного азоту.

Сорти Зоряна та Анжеліка, які занесені у Реєстр сортів рослин України у комплексі з іншими господарсько-цінними ознаками володіють багатопластинчастістю (4–7 листочків) та тривалим періодом осінньої вегетації.

На даний час 2 сорти люцерни (Наdejда 2 та сорт Луїза) проходять Державне сортовипробування.

Селекційна робота в напрямку підвищення азотфіксуючого потенціалу люцерни з використання різних методів селекції продовжується.

Сорти люцерни селекції Інституту зрошуваного землеробства НААН: Унітро, Веселка, Серафіма, Зоряна, Надежда, Анжеліка широко висіваються у Херсонській, Миколаївській, Харківській, Луганській, Дніпропетровській, Запорізькій, Черкаській областях та АР Крим.

ДО ПИТАННЯ ПРО НАСТУПНІСТЬ ТРАДИЦІЙ С.Л. ФРАНKFУРТА В НАСІННЕВІЙ СПРАВІ

Шевченко В.Ф.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

Однією з характерних рис діяльності С.Л. Франкфурта була її креативність. Йдеться про творчий пошук і в дослідницькій насінневі справі, продукування нових ідей з обов'язковим досягненням конкретного результату та застосуванням його на практиці. Цьому, зокрема, сприяли його тісні зв'язки з сільськими господарями, публічні лекції і курси для них, переконування хліборобів у перевагах пропонованих вченими сортів різних культур і способів вирощування останніх, всебічна допомога у їх використанні тощо. Саме такий підхід став традицією функціонування заснованої в 1912 р. за пропозицією С.Л. Франкфурта Миронівської дослідної і селекційної станції (нині Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла), якою він тривалий час